

V. Skokovi etimološki susreti u Vukovaru

Filologija 40, 2003.

Razred za filološke znanosti HAZU objavio je 2003. godine 40. knjigu časopisa *Filologija*. U njoj su tiskani radovi s *V. Skokovih etimoloških susreta* održanih u Vukovaru od 4. do 6. studenoga 2002. godine. U uvodnoj je riječi predsjednik Odbora za etimologiju akademik Vojmir Vinja izrazio zadovoljstvo što su etimološka i onomastička izučavanja u nas uzele maha te podsjetio nazočne da u tom području ima tema, kao naprimjer dopunjavanje ali i istraživanje vjerodostojnosti Skokovih bilježaka, kojih bi se neizostavno valjalo prihvatiti.

U članku *Riječ "vinogradar" kao primjer za proučavanje odnosa između južnih i istočnoslavenskih jezika* Volker Bockholt istražuje složeni put posuđivanja spomenute riječi u slavenskim jezicima, s osobitim obzirom na to kako je ona dospjela u hrvatski, odnosno srpski jezik, uzimajući pri tom u obzir kontinuitet, odnosno diskontinuitet njezina pojavljivanja od najranijih tekstova. U Srbiji je *vinogradar* preuzet iz Rusije. U slovenski i hrvatskokajkavski riječ je dospjela putem slovensko-germanskih kontakata, pa je otud prosljeđena dalje u Bugarsku i Srbiju kroz crkvenoslavenske rukopise. Iz Bugarske i Srbije mogla je, tumači autor, vrlo rano biti preuzeta u istočnoslavenski jezični prostor.

Goran Filipi u članku o etimologiji istrorumunjskoga oblika za slezenu tipa *splira* i rumunjskoga odgovarajućega termina *splină* pokušava na osnovi istroru-

munjskih oblika za slezenu osporiti etimologijski prijedlog koji rumunjski izraz vidi kao novogrčku posuđenicu i potkrijepiti staro etimologijsko rješenje Meyer-Lübkea.

U članku *Korenska etimologija danes* Metka Furlan tumači korijensku etimologiju kao potpuno neutralnu oznaku za dio etimološkog postupka koji riječ povezuje s njezinim tvorbenim prethodnikom, etimonom, korijenom. Pri tome ključnu ulogu ima forma, a ne značenje riječi. Pa čak ni jedan temeljito istraživani razvoj riječi ne može uvijek determinirati sem, što je slučaj kod praslavenskoga *ръсь 'pas'. Ta riječ nema u svojem značenjskom polju tragova etimološki determiniranoga sema 'šaren, pjegav'.

Alemko Gluhak izlaže u članku *Kakva nam etimologija treba* niz pitanja, počevši s onime o određenju etimologije, kakav je odnos u našim rječnicima spram nje te o dubini etimoloških podataka kroz mnoge primjere u recentnim hrvatskim leksikografskim djelima. Etimologija je, zaključuje autor nizom citata istaknutih hrvatskih lingvista, znanost koja izravno unapređuje razinu jezične kulture.

U članku *Mitološki kriteriji pri određivanju značenjske mijene u etimološkim rječnicima* Radoslav Katičić skreće pozornost na isprva zapuštenu značenjsku stranu etimologije. Etimologijama riječi *put*, *tresti*, *ključ*, *kazati* pridružuje kontekst arhajskoga mitskoga kazivanja, što pomaže čvrstini etimološke argumentacije, a time omogućuje i bolju obradbu natuknica u etimološkim rječnicima.

Maslina Ljubičić polazi u članku *Lažni parovi i etimologija* od opće definicije lažnih parova i raspravlja o tome je li za uspostavljanje semantičkih lažnih pa-

rova presudno zajedničko podrijetlo riječi. Niz analiziranih primjera negira tu postavku, a za potkrepu navodi primjer interferencije lažnoga parnjaka nevidljivo-ga jezika u etimološkom tumačenju suvremenoga rječnika.

U članku *Dvije nepoznate hrvatske etimologije* Ranko Matasović predlaže etimologije za riječi *santa* i *šaka*, koje nisu etimološki obrađene u Skokovu *Etimološkom rječniku hrvatskoga jezika*. Riječ *santa* dovodi u vezu s korijenom *san- od kojega dolazi i riječ sanjke, povezuje s ie. korijenom *skeh₂n-, od kojeg je i grč. *skēnē*. Riječ *šaka* izvodi iz korijena *čak- ‘udarati’ onomatopejskoga podrijetla.

Žarko Muljačić u uvodu članka *O dvjema vrstama hrvatskih “pseudoromanizama”* piše o pojmovnoj opreci *etymologia proxima* i *etymologia remota* koja dovodi u pitanje nužnost “nazovi-izama”, pa tako i *pseudoromanizama*. Autor pokazuje da je spomenute posuđenice bolje zvati konkretnim nazivom koji je u svezi sa stranim (neromanskim) jezikom iz kojega ih je hrvatski jezik primio. Članak je strukturiran u tri cjeline, u kojima autor na konkretnome jezičnome materijalu pokazuje problematiku neposrednih i dalekih etimona, tzv. mnogostrukih etimona te u poglavlju “selektivno oprimjerenje” komentira slučajeve germanizama, rusizama i nekih posuđenica iz drugih jezika.

O hiperkorektnoj fonološkoj zamjeni u nekim čakavskim posuđenicama italo-romanskoga podrijetla piše u članku istoga naziva István Vig, ilustrirajući to na četiri dijalektizma: *rogač*, *ganač*, *beči* i *čok*, gdje se nalazi fonem /t/ mjesto očekivana fonema /ts/.

Zrnka Meštrović

Par riječi o jednom uspješnom leksikografskom skupu

Filologija, knjige 36-37 i 38-39

Godine 2002. u Zagrebu je izišao dvo-broj časopisa *Filologija*, knjige 36-37 i 38-39. U njemu su objavljeni radovi sa znanstvenoga skupa *Dvojezična i višejezična leksikografija*, održanog u Zagrebu 15. i 16. studenoga 2001., u organizaciji Odbora za leksikografiju Razreda za filološke znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Na skupu su svojim referatima sudjelovali mnogi istaknuti domaći, ali i strani leksikografi.

Terminologija i terminološki rječnici tema je kojom se bavila većina leksikografa. Najveću pozornost privukao je njemačko-hrvatski tehnički rječnik Vlatka Dabca. Matea Birtić i Goranka Blagus Bartolec analiziraju dio te građe pod nazivom *More* u članku *Oceanografsko nazivlje Vlatka Dabca*, i to na tri razine: leksikografskoj, jezičnoj i terminološkoj. Dio ostavštine koja se odnosi na paleontologiju, a obuhvaća 119 ispisanih stranica, obradila je Željka Brlobaš, zaključujući da rječnik omogućuje pristup boljem normiranju i usustavljanju paleontoloških naziva u hrvatskome jeziku. Marijana Horvat i Barbara Kovačević istražile su Dabčeve rukopisne bilješke uz petojezični *Auto-moto rječnik* Josipa Modlyja te ocijenile da su njegovi komentari i intervencije usmjereni k normiranju automobilskog nazivlja. Lana Hudeček prikazala je jezični materijal iz područja graditeljstva, koji obaseže petnaest fascikala rukopisnoga teksta. Milica Mihaljević analizirala je onaj dio Dabčeve ostavštine koji se odno-